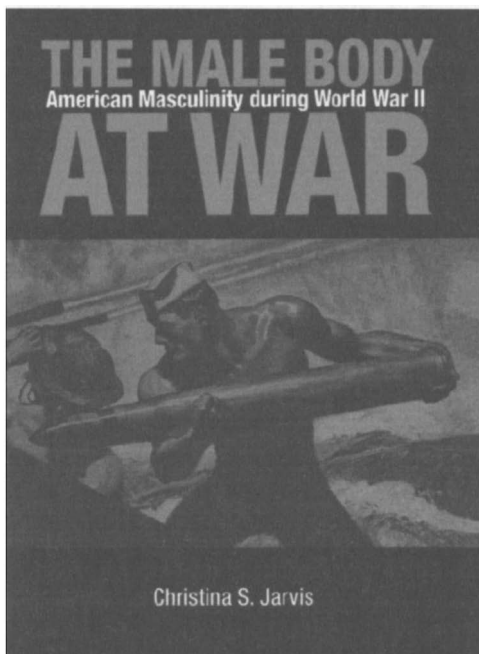

The Male Body at War

American Masculinity during World War II

CHRISTINA S. JARVIS

DeKalb: Northern Illinois University Press, 2004, 191 pp., € 41,00

Het eerste boek van Christina S. Jarvis, *The Male Body at War*, een studie naar de representatie van het mannelijke lichaam en masculiniteit tijdens de Tweede Wereldoorlog in de Verenigde Staten, vult een leemte op die haar vakgenoten binnen zowel Genderstudies als Amerikanistiek open hadden gelaten. Er zijn in de laatste twee decennia verschillende boeken verschenen die vanuit een interdisciplinair per-

spectief het veranderende beeld van mannelijkheid in Amerika optekenden, maar vreemd genoeg werd de Tweede Wereldoorlog grotendeels buiten beschouwing gelaten. Zelfs Michael Kimmels gezaghebbende studie *Manhood in America: a cultural history* uit 1997 slaat deze periode gevoelig over. Jarvis toont in haar zorgvuldig onderzochte boek aan dat dit een verkeerde inschatting was. Ze bewijst dat de beeldvorming van de Amerikaanse man en zijn lichaam compleet getransformeerd werd tijdens die oorlog en dat het geïdealiseerde lichaam als propagandistisch wapen werd gebruikt in de strijd tegen de Duitsers en de Japanners. Toch zal *The male body at war* geen klassieker worden, gedeeltelijk omdat Jarvis' aanpak te weinig origineel is, maar vooral omdat haar onderzoek niet uitgebreid genoeg is en te eenzijdig op de Verenigde Staten is gericht.

Jarvis' aanpak is een combinatie van nauwgezette analyses van cartoons, films, foto's, posters en romans gekoppeld aan een breed, theoretisch raamwerk over het lichaam als een sociaal-cultureel geconstrueerde entiteit dat ze ontleent aan onder andere Michel Foucault en Julia Kristeva. Ze manoeuvreert behendig tussen aan de ene kant abstracte definities over gender, het lichaam en masculiniteit en aan de andere kant concrete, aanwijsbare voorbeelden van hoe er gedacht werd over lichamen tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Zo relateert ze in een hoofdstuk over gewonde lichamen

Kristeva's artikel *Powers of horror: an essay on abjection* aan één van de laatste taboes uit de Tweede Wereldoorlog: het tonen en bediscussieren van lichaamsvloeistoffen die vrijkomen door de doodsangsten die soldaten moesten uitstaan. Jarvis geeft een voorbeeld van een luchtmacht officier die na een parachuteval verstrikt raakt in een boom. Als medesoldaten hem willen komen bevrijden, wil hij liever blijven hangen dan dat zij zien dat hij in zijn broek geplast en gepoept heeft van de angst. Het mannelijk lichaam hoort hermetisch gesloten te blijven en ondoordringbaar te zijn, aldus Jarvis, en lekkende lichamen roepen te veel associaties op met vrouwen en baby's.

Jarvis' boek is opgedeeld in vijf hoofdstukken waarin ze achtereenvolgens de 'body politic', de classificatie van mannelijke lichamen door het leger, gewonde lichamen, ras in combinatie met masculiniteit en, ten slotte, dode lichamen analyseert. *The male body at war* begint veelbelovend, met het beste hoofdstuk in haar boek, 'Building the body politic'. Jarvis presenteert boeiende casestudies over president Franklin D. Roosevelt en Uncle Sam, die beide de Amerikaanse staat belichaamden als een viriel en mannelijk land. Roosevelt bewoog zich tijdens de Tweede Wereldoorlog voort in een rolstoel als gevolg van polio dat hij in zijn jeugd had opgelopen. Maar zo werd hij bijna nooit afgebeeld; fotografen en journalisten hielden zich braaf aan de ecode om Roosevelt nooit te beschrijven of af te beelden met een handicap. Zijn zwakke gezondheid waardoor hij nog voor het eind van de oorlog stierf, was ook een publiek geheim. Een ziek en gehandicapt staatshoofd zou het sterke en krachtige imago dat Amerika zich probeerde aan te meten ondermijnen, aldus Jarvis. Uncle Sam, de bebaarde verpersoonlijking van Amerika die door een rekruteringsposter voor het leger tijdens de Eerste Wereldoorlog beroemd werd, werd 40 jaar later van stal gehaald. In de oorlogsposters uit de Tweede Wereldoorlog die Jarvis toont, ziet Uncle Sam er duidelijk veel jonger en gespierder uit. Een

veelzeggend detail is dat terwijl tijdens de Tweede Wereldoorlog volop gebruikgemaakt werd van Uncle Sam de twee vrouwelijke evenknieën van hem, Lady Liberty en Lady Columbia, vrijwel verdwenen.

Een ander thema uit het eerste hoofdstuk dat Jarvis geraffineerd uitwerkt, is het verschil tussen hoe de Verenigde Staten en Duitsland het mannelijke lichaam inzetten als propagandamiddel. Beide gebruikten hypermasculiene lichamen om hun durf en eensgezindheid te tonen, maar er waren toch subtiele verschillen. Ten eerste gebruikten de Duitsers uitsluitend Arische prototypes die nauwelijks te onderscheiden waren van elkaar, terwijl de Amerikanen een grotere verscheidenheid van mannelijke types toonden, waarschijnlijk om de diversiteit en de democratische geest van het Amerikaanse volk te tonen. Opvallend genoeg maakte de Amerikaanse overheid in haar propagandacampagnes soms ook gebruik van zwarte helden zoals de bokser Joe Lewis. De Verenigde Staten pochte klaarblijkelijk met haar multiculturele achtergrond om Hitlers racistische beleid te veroordelen, maar was ironisch genoeg niet bereid om de zwarte medemens gelijke rechten en privileges te geven, zelfs niet in het leger. Een tweede verschil is dat de Amerikaanse soldaat in advertenties en posters ook vaak pronkte met borsthaar, wat in het hygiënische, Duitse ideaalbeeld niet paste. Jarvis maakt aannemelijk dat het Amerikaanse borst-, been- en armhaar vooral een uiting was van viriliteit ten opzichte van de haarloze en daardoor minder mannelijke Japanners. Een derde verschil tussen de hypermasculiene representaties in Duitsland en de Verenigde Staten was dat het Duitse ideaalbeeld gemodelleerd was aan kunst uit de Griekse oudheid en dat de Amerikaanse beeldvormen waren afgeleid van populaire helden zoals Superman en Tarzan.

Jarvis' vergelijking tussen de Verenigde Staten en Duitsland is jammer genoeg de enige plaats in haar boek waarin ze de masculiniteit van oorlogvoerende landen naast elkaar zet.

Het zou fascinerend zijn geweest om te lezen of andere naties, zoals Japan, Frankrijk en Engeland, op dezelfde manier het hypermasculiene lichaam inzetten voor propagandadoel-einden, al was het alleen maar om te zien hoe uniek de Amerikaanse situatie was. Het is binnen de Amerikanistiek de laatste jaren gebruikelijk om studieobjecten in een meer internationaal perspectief te zien en het is zonde dat Jarvis die mogelijkheid onbenut laat. Het is vooral spijtig omdat Jarvis' boek toch al vrij kort is en omdat ze wel in verschillende hoofdstukken ruimte heeft voor soms ellenlange passages waarin ze de thematiek of het plot van individuele romans of films opsomt. Een analyse van de film *The men* (1950) waarin Marlon Brando een gewonde veteraan speelt, in het hoofdstuk 'Representing wounded bodies', neemt vijf bladzijden in beslag zonder dat Jarvis met een nieuwe, opzienbare lezing van de film komt. Wat dat betreft is de interpretatie van dezelfde film in Erik de Kuypers *De verbeelding van het mannelijk lichaam* (1993) zowel bondiger als gedetailleerder. De keuze van het onderwerp en de uitwerking van deze casestudy is dan ook minder origineel dan de thema's in het eerste hoofdstuk.

Er zijn meer voorbeelden van gemiste kansen. In één zin verwijst Jarvis bijvoorbeeld naar de Zoot Suit Riots, rellen die in juni 1943 in Los Angeles uitbraken na een serie moorden. Tijdens de ongeregelde heden joegen Amerikaanse mariniers honderden Latino-jongeren op en molesteerden hen. De pers koos voor de mariniers omdat die de overlast van de Mexicaanse hangjongeren letterlijk te lijf gingen, maar het excessieve geweld van de witte mariniers roept vragen op over ras en masculiniteit. Een uitgebreide behandeling van dit onderwerp zou niet misstaan hebben in Jarvis' hoofdstuk met datzelfde onderwerp. Jarvis wijdt ook niet uit over het vrouwelijke symbool Rosie the Riveter dat eveneens masculiene trekjes vertoonde. Rosie the Riveter was, net als Uncle Sam, een fictief personage die in posters, verhalen en cartoons vrouwen

stimuleerde om een arbeidsplaats in de oorlogsindustrie te verwerven. Het lijkt erop dat de stoere Rosie the Riveter tijdens de Tweede Wereldoorlog de plaats innam van de meer bedeesde Amerikaanse heldinnen van weleer, zoals Lady Liberty en Lady Columbia. De Amerikaanse heldin verdween dus niet maar werd getransformeerd, door J. Howard Miller die haar afbeeldde als een vrouw in een overall die haar spierballen toont en die roept: 'We Can Do It!'. Waarom gunt Jarvis zichzelf niet de ruimte om te onderzoeken of de Amerikaanse nadruk op masculiniteit ook op grote schaal oversloeg naar vrouwen?

Ondanks deze tekortkomingen is *The male body at war* een boeiend en lezenswaardig boek. Waarschijnlijk geven ze niet zo zeer het falen van de schrijfster aan, maar de veelomvattendheid van het onderwerp. Zoveel aspecten van Amerikaanse masculiniteit blijven onbelicht dat uitgebreider onderzoek wenselijk is. Jarvis geeft dit ook ruitertlijk toe. Ze geeft dan ook aanwijzingen voor de richting waarin dit onderzoek moet gaan, zoals de rol van tatoeages en roken in het leger. Zestig jaar na dato is *The male body at war* een goed begin om Amerikaanse masculiniteit tijdens de Tweede Wereldoorlog te doorgronden, maar het is slechts een begin.

Diederik Oostdijk